

Izvešće sa studijskog posjeta zaposlenika AZVO-a Nizozemskoj agenciji za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (NVAO) i Sveučilištu u Ghentu 26. – 28. listopada 2016. g.

*(Projekt AZVO-a „Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja“
Element 2 - Uspostava novog modela reakreditacije / 2.3.1. Dva studijska posjeta zaposlenika
AZVO-a srodnim agencijama)*

Sudionici posjeta:

Maja Šegvić, Vlatka Šušnjak Kuljiš, Ivana Borošić i Mia Đikić

Institucije s kojima su održani sastanci tijekom posjeta:

26.10.2016. – NVAO Nizozemska agencija za osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju

27.10.2016. University of Gent

NVAO je krovna institucija za osiguranje kvalitete u Nizozemskoj i Flamanskom dijelu Belgije i provodi postupke institucijskog audita (Nizozemska), akreditacije postojećih studijskih programa, inicijalne akreditacije novih studijskih programa i novih visokoškolskih institucija, a ove je godine pokrenut i pilot-projekt „*Institutional Reviews*“ u Flandriji (detaljnije smo podatke saznali na sveučilištu u Gentu, koje je prvo prošlo novi postupak).

Na prvom sastanku, koji su vodili Anne Flierman, predsjednik Upravnog vijeća NVAO-a i Marc Luwel, član Upravnog vijeća, približili su nam njihov sustav visokog obrazovanja i vrednovanja u svrhu osiguranja kvalitete.

Zašto Nizozemska i Flandrija zajedno?

- Spaja ih jezik, dugogodišnja suradnja, razmjena informacija i mnogo sličnosti u reguliranju visokoobrazovnog sustava.

Projekt „Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja“ sufinancirala je Europska unija u okviru operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali iz Europskoga socijalnog fonda.

Sadržaj ovoga dokumenta isključiva je odgovornost Agencije za znanost i visoko obrazovanje.

Brojke:

	NIZOZEMSKA	FLANDRIJA	HRVATSKA
Broj stanovnika	16 milijuna	6,4 milijuna	4,5 milijuna
Broj sveučilišta	15	5	8
Broj veleučilišta	44	13	11
Broj privatnih visokih učilišta	58	svega nekoliko	28
Broj studenata	620 000	235 000	180 000
Broj studijskih programa	3000	1000	1300

NVAO ima 44 zaposlenika, koji su većinom koordinatori u postupku inicijalne akreditacije novih studijskih programa. Za koordinaciju u ostalim postupcima vrednovanja sudjeluju i predstavnici drugih agencija, a institucija ih sama bira. NVAO je propisala način izvođenja tih postupaka, a provode ih druge agencije koje su sklopile ugovor s NVAO.

U 2015. godini odrađene su 82 inicijalne akreditacije novih programa te 556 programskih akreditacija.

Postupci

1. Programska akreditacija postojećih studijskih programa

- Visoko se učilište samo odlučuje za „limited“ ili „extensive programsku akreditaciju, kao i kod inicijalne, ovisno o tome je li prošlo institucijski audit i s kakvim ishodom.

Ograničena (*limited*) programska akreditacija ima 4 standarda:

- predviđeni ishodi učenja
- okruženje za nastavu i učenje
- vrednovanje studenata
- postignuti ishodi učenja.

Proširena (*extensive*) programska akreditacija ima 11 standarda:

- predviđeni ishodi učenja
- kurikulum
- osoblje
- mentorstvo

- prostor i oprema
 - osiguravanje kvalitete
 - vrednovanje studenata
 - postignuti ishodi učenja.
- Zaključak povjerenstva: nezadovoljavajuća, zadovoljavajuća, dobra ili izvrsna kvaliteta.

2. Inicijalna akreditacija novoga studijskog programa

Dvije su faze postupka.

Prva faza postupka za sva javna državna učilišta.

- *Macro-effectivness* (radi neovisno tijelo imenovano od ministra).
- Kriteriji su: potrebe tržišta za novim programom, potrebe regije, inovacija.

Ako zadovolji prvu fazu tek tada ide u postupak kod NVAO-a.

Druga faza postupka za sve, javna i privatna visoka učilišta.

Privatna učilišta ne prolaze prvu fazu jer se tako potiče konkurentnost, a ako program, škola ne opstane za studenta to znači „*bad luck*“ (student preuzima odgovornost za svoj izbor, nema mogućnosti prelaska na drugo (srodno) visoko učilište).

- Visoko se učilište samo odlučuje za „limited“ ili „extensive“ inicijalnu akreditaciju. Prva ima 5 standarda, a druga 11 (isto kao u programskoj akreditaciji). Odabir ovisi o tome je li ono prošlo institucijski audit i s kakvim ishodom.
- Povjerenstvo broji 4 člana (3 profesora + 1 student). Članovi su povjerenstva iz nizozemskog govornog područja (ili Nizozemci u inozemstvu).
- Povjerenstvo samo predlaže titulu koji student stječe nakon studija.
- Ishod inicijalne akreditacije:
 - pozitivna akreditacija
 - uvjetna akreditacija (6 mjeseci do 2 godine), ako se radi o sitnim doradama nema novog posjeta.
 - negativna akreditacija
- Akreditirani se program dodjeljuje klasteru. Točno se zna koji su programi u jednom klasteru. Programsku akreditaciju provode druge agencije u dogovoru s NVAO-om svakih 6 godina.
- Ishodi učenja - uglavnom gledaju Dablinske deskriptore, generičke vještine... Njihov je okvir usklađen s europskim i nije toliko detaljan. U postupku inicijalne gledaju dosežu li ishodi učenje tražene kompetencije. Na nacionalnoj razini dogovoreni su standardi, a sve u skladu s europskim općenitim okvirom. Krajem devedesetih njihov je okvir bio previše detaljan i to se pokazalo u praksi lošim.
- Što se tiče nekih reguliranih profesija (medicina, inženjeri, itd.), ishode učenja propisala su nadležna ministarstva.
- Pravo je regulirana profesija, nema programa na stručnoj razini.

3. Institucijski audit

- U Nizozemskoj se zove *Institutional audit*, a u Flandriji *Institutional Review*.
- Provodi se svakih 6 godina i institucija sam vodi računa o rokovima i o postupku.
- ishodi postupka:
 - pozitivna akreditacija
 - uvjetna akreditacija (6mj – 2 godine)
 - negativna akreditacija; visoko učilište se može ponovno prijaviti tek za 3 godine.
- Pet standarda: pisani su vrlo općenito, bez pojašnjenja, objašnjenja, smjernica i slično...
 - standard 1 i 2: misija, vizija, politika i uspješna implementacija
 - standard 3: ishodi
 - standard 4: politika poboljšanja kvalitete
 - standard 5: organizacija i procesi donošenja odluka.
- U sklopu institucijskog audita gledaju se svi procesi nekoga visokog učilišta u svrhu osiguravanja kvalitete.

ZAKLJUČAK

- Država, odnosno, agencija u dogovoru s visokim učilištima sama odlučuje što je u danom trenutku dobro za njih – programska akreditacija, institucijski audit...
- Preporuka je da se kod malih učilišta, koja izvode nekoliko studijskih programa ne radi institucijski audit već samo programska akreditacija,
- Pokazalo se da je nemoguće u klusterskoj dobiti iste ljude u panele pa da izvješća budu ujednačena i usporediva.

PREPORUKA ZA AZVO

- Kod inicijalne akreditacije osnažiti MREŽU kao eliminatorni kriterij ili imenovati povjerenstvo koje bi odlučivalo o potrebi za novim studijskim programom kod svih javnih visokih učilišta. Kada bi takvo tijelo postojalo, svakako bi u njemu trebali biti predstavnici HZZ-a i gospodarstvenici.
- U sklopu inicijalne akreditacije treba gledati i standarde iz HKO-a.
- Fokusirati se na ishode učenja.

University of Gent:

- 200 godina postojanja
- 11 fakulteta – 130 studijskih programa - 70 000 studenata
- Svibanj 2016. *Intitutional review* - NVAO prvi put cjeloviti – na razini cijeloga Sveučilišta.
- Dosad su provodili programsku akreditaciju svih programa, u trima ciklusima. Pokazao se dobrim, no zaključili su da nema potrebe ponovno provoditi programsku akreditaciju. Odlučuju se za institucijsku.
- Prije su imali decentralizirani model, svi su fakulteti unutar Sveučilišta sami brinuli o kvaliteti svojih programa. Sada se ide u smjeru centralizacije, odnosno, Sveučilište (uprava) brine o kvaliteti. Razvili su model po kojem će Sveučilište samo moći zatvarati loše programe.

Intitutional review

- NVAO im je dostavio kratak dokument (cca. 5 stranica) o smjernicama i standardima za izradu samoanalize. Standardi vrlo općeniti:

Vision, mision, policy	PLAN
Implementation	DO
Monitoring and feedback	CHECK
Action and improvements	ACT

- Prvi posjet povjerenstva = 2 dana – fokus samoanaliza (strategija, monitoring, improvements)
Povjerenstvo odlučilo što žele vidjeti u drugom posjetu.
- Drugi posjet povjerenstva – posjetili su dva fakulteta
 - detaljno proučili 8 studijskih programa iz različitih područja
 - održali sastanke s voditeljima studijskih programa
 - zatražili uvid i u doktorske studije, iako postupak ne uključuje akreditaciju doktorskih programa.
- Ovim će postupkom biti obuhvaćeno 17 institucija u Flandriji u dvije godine, tako da će UGent dobiti izvješće tek na kraju dvogodišnjeg ciklusa.
- Povjerenstvo je peteročlano (4 profesora iz nizozemskog govornog područja + student).

PREPORUKA ZA AZVO

- U novom ciklusu reakreditacije, fokusirati se na studijske programe, odnosno na ishode učenja
- pojednostaviti upute za pisanje samoanalize

Fakulteti i doktorske škole

Postoji 5 doktorskih škola (*arts, humanities and law; natural sciences; social and behavioural sciences; life sciences and medicine; bioscience – engineering*).

Za administrativna pitanja, radionice za mentore/ nastavnike/ studente zadužene su doktorske škole, dok o pokretanju programa i sadržaju programa odlučuju sami fakulteti (autonomija).

Fakultet je odgovaran za izbor kandidata, praćenje napretka (godišnja izvješća); nastavu; ispite; kvalifikaciju.

Doktorska je škola odgovorna za potporu, davanje informacija, različite mogućnosti dodatne edukacije, karijerno savjetovanje, osiguravanje kvalitete, internacionalizaciju.

Prosječno vrijeme studiranja na doktorskom studiju – 5 – 6 godina. Uz uobičajene uvjete za upis (odgovarajuće obrazovanje i prosjek ocjena), studenti predlažu mentora za istraživanje prije početka prve godine studija (za svoje područje istraživanja).

Preddiplomski studij može upisati svatko tko želi (koji želi), kasnije sveučilište raspodjeljuje financijska sredstva.

Imaju razvijen softver za pitanje plagijata. Obrazovanje uglavnom na nizozemskom, a postoji manji broj studija na engleskom jeziku (pretežno diplomskih).

Podaci se prikupljaju uglavnom pomoću upitnika koji se šalju studentima (sadašnjim i bivšim), a postoje i ankete koje ispunjavaju nastavnici (koliko god je student u središtu, žele ispitati i odnos nastavnika prema sadržaju određenog studija i svemu ostalom).

Sveučilište u Gentu imalo je godinama decentraliziran sustav vanjskog vrednovanja, u smislu da je riječ bila o vanjskom vrednovanju fakulteta ili programa. U 2016./2017. godini pokreću reakreditaciju Sveučilišta. Kako je spomenuto, institucijsko vrednovanje počiva na četiri standarda sažeta u riječima PLAN – DO – CHECK – ACT. Riječ je o četiri standarda:

1. vizija, misija, politika;
2. provedba obrazovne politike;
3. praćenje i povratne informacije (*feedback*);
4. akcija i poboljšanja.

Neka su od pitanja na koja se traži odgovor:

Kako sveučilište nadgleda kvalitetu svojih programa? Kako priprema studente za probleme? Je li sustav PDCA završen? Kojim alatima sveučilište nadgleda i osigurava kvalitetu?

Sustav PDCA provodi se na trima razinama: studijskog programa, fakulteta (odnosno sastavnice) i sveučilišta. Fokus je na stalnom razvoju viziju i politike te poboljšanjima koja su nastala na temelju vrednovanja.

Fakulteti razvijaju postupke kojima žele osigurati da obrazovanje/nastava uvijek budu utemeljeni na novim istraživanjima i na znanstvenim dokazima. O tome su objavili nekakav priručnik, ali samo na nizozemskom. Neke su od tema: izbor nastavnika na studiju; ishodi učenja; znanstvene kompetencije, korištenje znanstvenih rezultata u nastavi; kako osigurati kvalitetu diplomskih radova; povratne informacije; kako mjeriti rezultate poslije vrednovanja itd.

Treći dio – CHECK:

„*Hard quality indicators*“ – općeniti (standardi ESG-ja) – *fixed goal for every faculty/program*

„*University-wide quality indicators*“ – *fixed goal for university* – ali izbor fakulteta/programa

„*Faculty/study programme specific indicators*“ – choice by faculty/program.

Osiguravanje kvalitete na trima razinama:

fakultet (godišnje)

studijski program – svakih 5-4 godina

sveučilište (tek pokrenuto).